

ΤΕΕΠΗ του ΔΠΘ

Γ. Ρεκαλίδου

Αναπλ. Καθηγήτρια

ΤΟ “ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ” (PROJECT)

ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Οι θεωρητικές βάσεις μεθόδου Project

Η μέθοδος Project, ορίζεται ως μια συλλογική διαδικασία μάθησης “ανοικτού τύπου”. Τα όριά της δεν είναι αυστηρά προσδιορισμένα και μεταβάλλονται σε σχέση με τις εκάστοτε εκπαιδευτικές ανάγκες, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εξελίσσεται ως εκπαιδευτικό σχέδιο δράσης, το ενδιαφέρον και τις ανάγκες των εμπλεκομένων σε αυτό (Frey, 1986). Η ερμηνεία του όρου, στα πλαίσια της σχολικής τάξης, παραπέμπει στην υλοποίηση ενός σχεδίου εργασίας από τη διδακτική ομάδα, με ιδιαίτερο προσανατολισμό **στην αξιοποίηση των ενδιαφερόντων της, την καλλιέργεια των δημιουργικών της ικανοτήτων, τη βιωματική μάθηση, τις διερευνητικές διαδικασίες και την αξιολόγηση των μορφών δράσης**. Ο όρος αποδίδεται σήμερα και ως “σχέδιο εκπαιδευτική δράσης”, “μέθοδος σχεδίου”, “σχέδιο εργασίας”, “βιωματική μέθοδος” κλπ, με αποτέλεσμα συχνά να δημιουργείται σύγχυση μεταξύ των εκπαιδευτικών σε ότι αφορά την ερμηνεία τους. (Ταρατόρη, 2002).

Η μέθοδος Project έχει τις ρίζες της στις αρχές του *Πραγματισμού*, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και ο όρος χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά από τον Richards (Frey, 1986). Βασίζεται στις βασικές αρχές του κινήματος της “Νέας Αγωγής”, στις θεωρητικές απόψεις των παιδαγωγών που το εκπροσωπούν Dewey, Kilpatrick, Decroly, Freinet κ.ά. καθώς και στις απόψεις των ψυχολόγων Piaget, Vygotsky, οι οποίοι έθεσαν τα θεμέλια του «οικοδομιστικού» προτύπου μάθησης (Piaget) και του «κοινωνικού» ή «αλληλεπιδραστικού κοστρουκτιβισμού» (Bruner, Vygotsky)

Η μέθοδος Project παρουσιάστηκε πρώτη φορά από τον Kilpatrick το 1918.

Αν επιχειρούσαμε έναν ορισμό της μεθόδου του σχεδίου εκπαιδευτικής δράσης:

Σχέδιο Εκπαιδευτικής Δράσης είναι μια “ανοιχτού τύπου” παιδαγωγική προσέγγιση, η οποία επιτρέπει την αυθόρμητη και συντονισμένη δραστηριότητα μιας ομάδας παιδιών, που ασχολούνται μεθοδικά με την εκπλήρωση μιας δουλειάς την οποία έχουν επιλέξει.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά της μεθόδου Project

- ❖ Αξιοποίηση του ενδιαφέροντος των παιδιών καθώς και των γνώσεων και των εμπειριών τους γύρω από τα εκάστοτε θέματα τα οποία προσεγγίζονται από την ομάδα της τάξης.
- ❖ Η έννοια “πρόβλημα προς επίλυση” έχει ένα ευρύ χώρο επεξεργασίας στα πλαίσια της μεθόδου.
- ❖ Ενεργή συμμετοχή και δραστηριοποίηση των παιδιών σε όλες τις φάσεις εξέλιξης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτό το χαρακτηριστικό είναι άμεσα συνδεδεμένο με την ελεύθερη έκφραση των μαθητών.
- ❖ Σύνδεση του σχολείου με το “κοινωνικό γίνεσθαι”.
- ❖ Άμβλυση των τάσεων για ομοιόμορφες μορφές δράσης και ομοιόμορφα αποτελέσματα.
- ❖ Συναπόφαση για τον τελικό σκοπό του σχεδίου και συντονισμός των μελών ομάδων για την επίτευξή του.
- ❖ Ενίσχυση μορφών εργασίας σε μικρές ομάδες και ενίσχυση μέσα σε αυτές πνεύματος συνεργασίας και αλληλεγγύης.
- ❖ Σύνδεση χειρωνακτικής εργασίας με πνευματική.

Ένα Σχέδιο Εκπαιδευτικής Δράσης δίνει εξαιρετικές ευκαιρίες για ανοίγματα στην κοινότητα.

Οι σκοποί και οι στόχοι στη μέθοδο Project.

- ❑ Στη μέθοδο Project οι μορφές δράσης των εμπλεκομένων είναι προσανατολισμένες προς τον τελικό σκοπό αλλά και προς τους επί μέρους ειδικότερους σκοπούς των δραστηριοτήτων. Αυτοί οι σκοποί είναι απαραίτητο να είναι απόλυτα ορατοί, σαφείς και κατανοητοί σε όλους, μέσα από την εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών από τον εκπαιδευτικό και τους χειρισμούς του.
- ❑ Παράλληλα τα παιδιά, μέσα από τις δραστηριότητες οι οποίες αποτελούν τα βήματα της ομάδας για να φθάσει στον τελικό σκοπό, κατακτούν και μαθησιακούς στόχους οι οποίοι προγραμματίζονται από τον Εκπαιδευτικό.
- ❑ Στη διάρκεια εφαρμογής της μεθόδου ο εκπαιδευτικός λαμβάνει υπόψη τους στόχους του ΑΠ και τους προσαρμόζει στις δραστηριότητες του σχεδίου.
- ❑ Ο εκπαιδευτικός να εφαρμόζει και άλλες μεθόδους παράλληλα, αποδεικνύοντας ότι μια μέθοδος δεν είναι ποτέ πανάκεια μέσα στην τάξη.

Επομένως:

Η μέθοδος του Σχεδίου Εκπαιδευτικής Δράσης (Project)

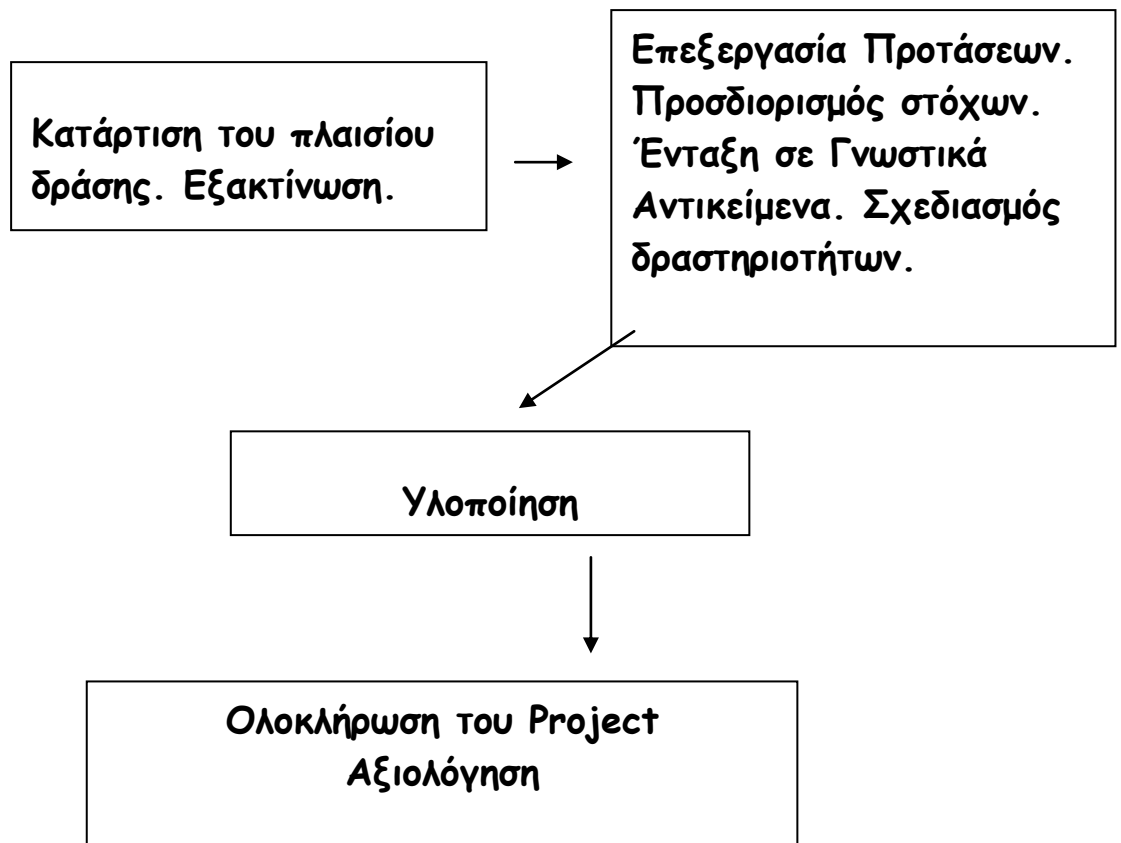
- ❑ δεν ακυρώνει και δεν καταστρατηγεί τους σκοπούς και τους στόχους του Α.Π. ενώ
- ❑ επιδιώκει την επίτευξή τους μέσα από βιωματικές και συμμετοχικές διαδικασίες

Η δομή της μεθόδου Project

Προσδιορισμός ενδιαφέροντος για ένα ζήτημα, μια κατάσταση προβληματισμού κλπ

**Συζήτηση, επεξεργασία.
Απόφαση τελικού σκοπού. (Μορφή παρέμβασης, επίλυσης κλπ)
Ανταλλαγή απόψεων
Καταιγισμός Ιδεών**





- **Η χρονική διάρκεια ενός Project**

Ένα Σχέδιο Εκπαιδευτικής Δράσης έχει ευέλικτα χρονικά όρια. Στο χρονικό εύρος του προγράμματος του Νηπιαγωγείου είναι δυνατόν να διαρκέσει από μια ημέρα έως μερικούς μήνες. Ωστόσο, η χρονική διάρκεια εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως εκείνους της ηλικίας των παιδιών, την κατάρτιση κοινωνικών δεξιοτήτων, τον βαθμό εξοικείωσής τους με την μέθοδο, το ενδιαφέρον, την επίτευξη του τελικού σκοπού κλπ.

Η εξέλιξη ενός Project είναι δυνατόν να διακοπεί όταν πχ η ομάδα χάσει το ενδιαφέρον της για το θέμα. Σε κάθε περίπτωση πάντως είναι προφανής ο λόγος για τον οποίο μια τέτοια απόφαση πρέπει να λαμβάνεται από όλη την ομάδα.

⇒ Ποιος είναι ο ρόλος του Εκπαιδευτικού στη διάρκεια εφαρμογής ενός Σχεδίου Εκπαιδευτικής Δράσης;

Γενικά ο ρόλος του Εκπαιδευτικού είναι:

- Καθοδηγητικός
- Διαμεσολαβητικός
- Παρακινητικός
- Εμπυχωτικός
- Ρόλος του δημιουργού σκόπιμων “προβλημάτων”
- Ρόλος παρατηρητή

Η αξιολόγηση στα πλαίσια της μεθόδου Project

Μορφές αξιολόγησης

-αρχική- διαγνωστική, σε σχέση με τις γνώσεις των παιδιών γύρω από το θέμα του σχεδίου.

-διαμορφωτική, ανατροφοδοτική, σε ότι αφορά την πορεία του σχεδίου το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη,

- **τελική** αναφορικά με την επίτευξη του τελικού σκοπού αλλά και τη συνολική θεώρηση του Project.

Η μέθοδος αξιολόγησης την οποία εφαρμόζει ο εκπαιδευτικός είναι στενά συνδεδεμένη με την μέθοδο την οποία εφαρμόζει στον σχεδιασμό, την οργάνωση και την υλοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Στη μέθοδο του Σχεδίου Εκπαιδευτικής Δράσης (Project) η αξιολόγηση κατέχει σημαντική θέση και ο ρόλος της είναι κυρίαρχος.

- Δεν αξιολογείται μόνο το τελικό αποτέλεσμα, η κατάκτηση του στόχου (κάθε δραστηριότητας και συνολικά του Σχεδίου) αλλά και η ίδια η διαδικασία.
- Ο εκπαιδευτικός δίνει ιδιαίτερη σημασία στην αξιολόγηση των *εγκάρσιων* ή *μεθοδολογικών δεξιοτήτων*.
- Ο εκπαιδευτικός, καθοδηγεί την ομάδα μέσα από μορφές αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης έτσι ώστε αυτή να μη χάσει τον προσανατολισμό της στον τελικό σκοπό, ενώ, παράλληλα ο ίδιος αξιολογεί με τις μεθόδους που αυτός θεωρεί καταλληλότερες τους μαθησιακούς στόχους.

- Η αξιολόγηση που εναρμονίζεται με τη μέθοδο του ΣΕΔ είναι η διαμορφωτική αξιολόγηση και η αξιολόγηση για τη μάθηση
- Ωστόσο, έχουν το ρόλο τους και η διαγνωστική αλλά και η τελική αξιολόγηση.

- Διαλείμματα διαμορφωτικής αξιολόγησης.

Στην πορεία εξέλιξης του σχεδίου, η ομάδα συνέρχεται προκειμένου να αξιολογήσει την πορεία της, τα πεπραγμένα της, τη δυναμική της. Επιπλέον, ενδέχεται να αξιολογήσει προβλήματα που έχουν προκύψει σε σχέση με την πρόοδο του Project και να αναζητήσει λύσεις. Ο κύριος σκοπός αυτών των αξιολογήσεων είναι η ανατροφοδότηση.

Παρακάτω αναφέρονται ομάδες στρατηγικών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά την υλοποίηση και την αξιολόγηση.

- *Ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης, του κάθε μαθητή ξεχωριστά, σε ότι αφορά την πορεία του στην κατάκτηση μαθησιακών στόχων στα πλαίσια εφαρμογής της μεθόδου Project.*

Τα συγκεκριμένα κριτήρια, (τα οποία απαιτούν ανάλογη ανάλυση από τον εκπαιδευτικό προκειμένου να καταστούν λειτουργικά), βοηθούν τον εκπαιδευτικό στην αξιολόγηση του κάθε μαθητή με βάση το σημείο εκκίνησής του και όχι συγκριτικά με άλλους συμμαθητές του. Κατάλληλες προτείνονται οι αυθεντικές μορφές αξιολόγησης και ιδιαίτερα εκείνη με βάση τον Φάκελο Υλικού (Portfolio Assessment).

Κριτήρια:

- Ικανότητα συγκέντρωσης σε μια εργασία που του ανατέθηκε.
- Ικανότητα να κατανοεί και να ακολουθεί οδηγίες για την ολοκλήρωση μιας δουλειάς.
- Ικανότητα συνεργασίας για τη διεκπεραίωση ενός έργου.
- Ικανότητα οργάνωσης του χρόνου.
- Ικανότητα να εντοπίζει κάποια λάθη που έχει κάνει χωρίς βοήθεια.
- Συνήθεια να ξανακοιτά κάτι που έχει κάνει.
- Ικανότητα να αναζητά πληροφορίες.
- Ικανότητα να χρησιμοποιεί σε ένα τομέα μια γνώση που απέκτησε σε άλλο τομέα.
- Δυνατότητα αποδοχής και κατανόησης της αποτυχίας αλλά και ξεπεράσματός της.
- Δυνατότητα αποδοχής κανόνων.

Δυσκολίες και προβλήματα στη εφαρμογή της μεθόδου

Στην προσπάθεια εφαρμογής της μεθόδου έχουν εντοπισθεί δυσκολίες οι οποίες αφορούν:

- Την απαίτηση συστηματικής προετοιμασίας του εκπαιδευτικού.
- Τον χρόνο που απαιτείται προκειμένου να εξοικειωθούν τα παιδιά με το πλαίσιο εργασίας της μεθόδου.
- Την επαγρύπνηση του εκπαιδευτικού προκειμένου να μη θυσιαστούν οι μαθησιακοί στόχοι και η διαδικασία στο βωμό του αποτελέσματος.

Κριτική στη μέθοδο του Σχεδίου Εκπαιδευτικής Δράσης

- Ως μέθοδος έχει κατηγορηθεί για αναποτελεσματικότητα στην κατάκτηση των μαθησιακών στόχων.
- Η μέθοδος του Σ.Ε.Δ. έχει δεχθεί κριτική για το ότι επικεντρώνεται στον τελικό σκοπό και όχι στη διαδικασία μέσα από την οποία θα οδηγηθεί σε αυτήν.
 - η κριτική αφορά κυρίως υψηλότερες βαθμίδες
 - αφορά περιπτώσεις υπερβολών (παντελής έλλειψη στοχοθεσίας)
 - στο Σ.Ε.Δ. οι μαθησιακοί στόχοι προσαρμόζονται σε πραγματικές ανάγκες και δεν προαποφασίζονται από τον Εκπαιδευτικό
 - το Σ.Ε.Δ. μπορεί να εφαρμόζεται παράλληλα με άλλες μεθόδους.
 - Ο εκπαιδευτικός δεν ξεχνά ότι η μέθοδος του ΣΕΔ έχει σαν μια από τις βασικές αρχές της τον προσανατολισμό όχι μόνο στο περιεχόμενο αλλά κυρίως στις διαδικασίες μέσα από τις οποίες επιτυγχάνεται ο τελικός σκοπός

Είναι γεγονός ότι η μέθοδος Project απαιτεί από τον εκπαιδευτικό:

- προετοιμασία και οργάνωση σε πολλαπλά επίπεδα,
- εμμονή και ενθουσιασμό.
- μεγαλύτερη δαπάνη χρόνου από ότι οι παραδοσιακές μέθοδοι.
- Η απαίτηση αυτή είναι αυξημένη ιδιαίτερα στην αρχή της σχολικής χρονιάς.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Αγγελάκος Κ: Διαθεματικές προσεγγίσεις της γνώσης στο ελληνικό σχολείο, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2003.

Baudrit, A. Η Ομαδοσυνεργατική μάθηση (Κ. Αγγελάκος Επιμ.) Κέδρος, Αθήνα, 2005.

Γεώργας Δ. : Πόσο αποτελεσματική είναι η μάθηση σε μικρές ομάδες; Ψυχολογία, Αθήνα, 1992.

Γεωργούσης Π. : Η αξιολόγηση των μαθητών με βάση τον Φάκελο Υλικού, Δελφοί, Αθήνα, 1998.

- Doris Provin – Fromberg: Το Ολοήμερο Νηπιαγωγείο, Σχεδιασμός και Πρακτικές ενός Διεπιστημονικού – Διαθεματικού Προγράμματος, σε Κουτσουβάνου Ε., Χρυσυφίδης Κ. (Επιμ.), Οδυσσεάς, Αθήνα, 2000.
- Frey K.: Η Μέθοδος "Project", Μια μορφή συλλογικής Εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1986.
- Grandcoin – Joly G. – Spitz J., Celtbin D.: Pour une classe réussie en maternelle, Nathan, Paris, 1991
- Helm J.H., Katz L.: Η Μέθοδος Project και Προσχολική Εκπαίδευση, σε Χρυσυφίδης Κ, Κουτσουβάνου Ε. (Επιμ.), Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002.
- Θεοφιλίδης Χ.: Διαθεματική Προσέγγιση της Διδασκαλίας, Γρηγόρης, Αθήνα, 2002.
- Κακανάκης Ι.Ν : Η οργάνωση της διδασκαλίας - μάθησης με μικρές ομάδες, Εστία, Αθήνα, 1987.
- Katz G, Chard C: Engaging children's minds: The project approach, CT: Ablex, Stamford, 2000.
- Ματσαγγούρας Η.: Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση, Γρηγόρης, Αθήνα, 2003.
- Ματσαγγούρας Η.: Θεωρία της Διδασκαλίας, Gutenberg, Αθήνα, 2002.
- Ματσαγγούρας Η. : Ομαδοκεντρική διδασκαλία και μάθηση. Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας κατά ομάδες, Γρηγόρης, Αθήνα 1987.
- Ματσαγγούρας Η. : Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση, Γρηγόρης, Αθήνα, 2003.
- Μουμουλίδου Μ. Η παιδαγωγική του σχεδίου εργασίας στην προσχολική εκπαίδευση: θεωρητικό πλαίσιο και πράξη, Τυπωθήτω, Αθήνα, 2006.
- Μπιρμπίλη Μ.: Η Ομαδοσυνεργατική μάθηση στο Νηπιαγωγείο, Μακεδόν, τχ14, 2005, σελ.289-303.
- Ντολιοπούλου Ε.: Η εφαρμογή της μεθόδου Project σε ελληνικά νηπιαγωγεία Τυπωθήτω, Αθήνα, 2005.
- Pierre R., Terreux J., Balin N.: Orientations - Projets - Activités pour l'école maternelle, Hachette, Paris, 1991.
- Plasman A.M.: La Lecture (Le tableau des ateliers), Nathan, Paris, 1987.
- Saussois N.du.: Activités en ateliers a l'école maternelle, A. Colin, Paris, 1980.
- Saussois N.du.: Les activités en ateliers - Cycle des apprentissages premiers - Cycle des apprentissages fondamentaux, A. Colin, Paris, 1991.

Σφυρόερα Μ. : Το Σχέδιο Εκπαιδευτικής Δράσης'' (Μέθοδος Project) και η Μέθοδος των Εργαστηρίων στην προσχολική εκπαίδευση, Διδακτικές Σημειώσεις, Αλεξανδρούπολη, 2000.

Ταρατόρη – Τσαλκατίδου Ε: Η Μέθοδος Project στη Θεωρία και στην Πράξη, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 2002.

Χρυσafίδης Κ.: Βιωματική - Επικοινωνιακή Διδασκαλία, Gutenberg, Αθήνα, 1994.

